

ԼԵԶՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ

ԲԵՅԵՂՋԵՐՈՒՂ ԵՒ ՄԱՆՈՒԽ ՈՒ ՅԵԹԱՆՈՍ ԲԱՌԵՐԸ Ս. ԳՐՈՑ ՄԵԶ

1960-ին Անթիլիասի Կաթողիկոսարանի «Հասկ» պարբերաթերթին մէջ «Մալուխ եւ ուղտ հոմաճիշ չեմ» վերնագրով երկարաշունչ յօդուածովս ապացուցած էի թէ՛ մալուխի ուղտ բողոքական թարգմանութիւնը բացարձակապէս սխալ էր եւ այդ սխալը ապացուցանելու համար բերած էի երկու խիստ կարեւոր փաստեր:

Առաջինը, Մուս-Առնուդի Ասերիշ-էնկիշ-Տօյ Ասուրերէն բառարանին մէջ, ուր բազմաթիւ հայերէն բառեր գտած եմ, գտայ մալախու եւ մախխուլամու բառերը, որոնց առջեւ հեղինակը դրած էր անգլերէն rope եւ գերմաներէն schaur, որոնք կը նշանակեն պարան (մալուխ), որուն հոմանիշներն են թուլխայ եւ կառան: Հոս «մալուխու»ին մալուխին հետ պարանի նշանակութեամբ չե՞ն փաստեր թէ՛ երկուքն ալ հաստ չուան՝ պարան, կառան կը նշանակեն. նոյնիսկ այս մէկ փաստը բաւական է հաստատուելու թէ՛ մալուխը ուղտ չի նշանակեր: Երբ այդ բառարանին մալախու բառին անդի. եւ գերմաներէն չուանի իմաստներէն վերջ տրուած երկար բացատրութիւնները ուշի ուշով կարդացի, փընտռեցի, ասուրերէն ուլտու (ուղտ) եւ արաբերէնէ փոխառեալ կամալու (կէմէլ=ուղտ) բառերը եւ բացարձակապէս չդատայ նման բառեր, որովհետեւ «մալախու» կը նշանակէր պարամ եւ ո՛չ ուղտ:

Երկրորդը, գերմանացի Ֆրանսես Բասովի դասական յունարէնէ-անգլերէն (գեր-

մաներէնէ թարգմանուած) բառարանը դրած է նոյնահնչիւն երկու քամիլոսներ: Առաջինը՝ քա՛միլոս (Κάμηλος), երկրորդը քա՛միլոս (Κάμιλος): Կը տեսնուի թէ՛ այս երկու բառերը իրարմէ հնչումով բնաւ տարբերութիւն չունին: Քանզի առաջինը դրուած է իլլայով (հայերէն Ծ-ի համազօր) եւ կը կարդացուի քա՛միլոս, երկրորդը դրուած է իռդայով (հայերէն Ի-ի համազօր) եւ կը կարդացուի առաջինին յարեւնր՝ քա՛միլոս: Այս բառարանը առաջին քա՛միլոսին (իլլա) առջեւը դրած է ուղտ. իսկ երկրորդին առջեւը (իռդա) դրած է պարամ եւ կ'ըսէ. «Where a rope might seem to us a more prob. image than a camel» («Ուր պարամի գաղափարը մեզի աւելի հաւանական կը թուի քան ուղտի գաղափարը»): Ահա պերճախօս փաստ մը եւս:

Ժամանակին Կ. Պոլսոյ մէջ երկու ամբիկացի եւ մէկ հայ պատուելիներ պատրաստած են Ս. Գրոց աշխարհաբար թարգմանութիւնը, որուն մէջ մտցուցած են ուղտը որպէսբողոքական Սուրբ Գրէն ուղտը՝ հայերէնի մէջ: Եթէ դասական յունարէնէ անգլերէն բառարանին երկու նմանահնչիւն բառերուն ալ փաստը չըլլար, Ասորեստանեան Բեւռագրութեանց մէջ գրուած մալուխու (մալուխի=հաստ չուան) բառը առանձին պիտի բաւէր ջանջախիտ: Ուղտը:

Մեր երկրորդ բառն է Բեհեզգեբուզը Էսանոր սխալ ուղղագրութիւնը:

Խորհելով որ իւրաքանչիւր լեզու իրեն

յատուկ լեզուական եւ բերականական կա-
նոնները ունենալով՝ թերեւս բնիկներու
բառն ալ բնագրէն տարբեր հնչումով առ-
նում կրնայ ըլլալ, բացի երբայերէնէ
անգլերէն եւ երբայերէնէ գերմաներէն բա-
ռարանները եւ երբայերէն Պա'ալը'ալու
(բահաղի ճանճեր) բառն գիմար դառ-
անգլերէն եւ գերմաներէն պէլզիպուլ, որ
հղած է Ատրա-Փիւնիկեան շատուածը.
Թալմուտին մէջ նաեւ, ճիշդ եւ ճիշդ
երբայերէն բառարաններուն նման Պա'ալ-
զիպուլ: Եւրոպական լեզուներուն մէջ ո.
բառն անբացառ Beelzebub եւ հայերէնը՝
Բեհեզբեբուլ, որուն տառադարձութիւնը
սխալ է: Փանգի այբուբեններուն մեծ մա-
րին եւ եւրոպական լեզուներուն այբուբեն-
ներուն երկրորդ պիւր անբացառ ըլլալով
B պիւրը, անոր տառաշրջեալ համադր հա-
յերէն գիրն ալ հայ այբուբենի՝ «Բ» է.
օրինակ Benjamin = Բենիամին, Britannia
= Բրիտանիա: Արդ, ինչո՞ւ Բեհեզբեբուլ
եւ ոչ թէ Բեհեզբեբուլ, որ աւելի ճիշդ է
տառադարձական օրէնքով քան չղջով 'դ'ով
տառադարձութիւնը, որ չի կրնար «բ»-ի
տեղ դալ: «Ղ» գիրը հայերէնի մէջ լծորդ է
«թ»-ի, բայց երբեք «բ»-ի:

Մեր երրորդ դիտողութիւնը. մեր դրա-
բար Ս. Գրքին մէջ գրուած է. «Գնացէ՛ք,
աշակերտեցէ՛ք եւ դամենայն հեքամաս
մկրտեցէ՛ք»: Բողոքական պատուելիներ
հաներ են հեքամաս բառը, որպէսզի Չի-
նաստանի, Հնդկաստանի եւ իսլամական
Աֆրիկէի հեքամասները մկրտելու չեթան
ալլ արդէն մկրտուած խորհրդոյն եւ Վա-
նեցի մկրտեն, քաղաքական տագնապն ու
միջոցին անոնց անօթի եւ անգործ մնալն
պատուելով:

Սոյն երեք կարեւոր խնդիրները յանձնե-
լով Ամենայն Հայոց Հայրապետին՝ Ն. Ս.
Ս. Ս. Վսպէն Վեհափառին, պիտի
խնդրէի, որ Ս. Գրոց աշխարհաբարի
Թալմուտեան ատեն նկատի ունենալ
յանոնք անպայման, մալախը թարգմանե-
լով պարան եւ անոր տակ ծանօթութեամբ
մը ըսելու թէ՛ մալուխ երբեք ուղտ չի նը-
շանակեր, ալ կը նշանակէ պարան եւ բե-
հեզբեբուլը գրել բեհեզբեբուլ եւ հեթանոս
բառը ապրեցնել իր տեղը, դարձեալ ծանո-
թութեամբ մը յիշել թէ՛ բողոքական
թարգմանութիւններուն մէջ ջնջուած է հե-
քամաս բառը:

6 Նոյեմբեր 1966

Տիրեգոս, Գալիֆոնիա

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՊԱՊԱՆԵԱՆ